

Raadsbrief ter informatie

Postadres:
Gemeente Almelo
Postbus 5100
7600 GC Almelo

Aan de raad van de gemeente Almelo

Doorkiesnummer

Behandeld door
M Heite

Datum
01 juli 2020

Onderwerp
veranderopdracht Regio Twente

Geachte raadsleden,

Met deze brief informeren wij u over de ontwikkelingen rondom de veranderopdracht van de organisatie Regio Twente.

1. Voorafgaande besluitvorming

Op 25 september 2019 heeft het Algemeen Bestuur van Regio Twente de veranderopdracht voor Regio Twente vastgesteld. Op 11 december 2019 heeft het Algemeen Bestuur ingestemd met het 30 besturingsmodel voor sociaal economische structuurversterking. Op 13 mei 2020 heeft het Algemeen Bestuur het concept transitieplan besproken, naar aanleiding van de reacties die daarop waren gegeven door de 14 colleges. Uit de bespreking bleek dat nog niet op alle punten overeenstemming was. Daarom is een aantal bestuurlijke werkgroepen van leden van het Algemeen Bestuur gevormd, die gewerkt hebben aan gedeelde standpunten. Dit heeft geleid tot het Transitieplan hoofdlijnenbesluit "Versterking regionale samenwerking door focus en eenvoud". Het Algemeen Bestuur wordt gevraagd op 1 juli 2020 een besluit op het transitieplan te nemen. Dit is een besluit op hoofdlijnen, dat wil zeggen dat het een afstemmingsbesluit is tussen de gemeenten, om de veranderopdracht te "richten". Het verder "inrichten" zal pas na 1 juli 2020 gebeuren. Pas na instemming van het Algemeen Bestuur op de hoofdlijnen van het transitieplan, kunnen de te ontvlechten onderdelen verder uitgewerkt worden en kan besluitvorming over deze onderdelen in colleges en raden plaatsvinden.

2. Waarom de veranderopdracht voor Regio Twente?

Het Algemeen Bestuur van Regio Twente heeft besloten om de veranderopdracht voor Regio Twente vast te stellen, omdat zij een groot gedeeld gevoel van urgentie voelden om de regionale samenwerking te versterken en samen nog meer kansen voor Twente te verzilveren. Het momentum is nu. Ten eerste omdat het belang van een sterke samenwerking op gebied van gezondheid zeer actueel is. Ten tweede omdat de samenwerking tussen overheid, onderwijs en ondernemers in de Twente Board beter in staat is om de ambities sociaal economische structuurversterking waar te maken. Alleen samen lukt het om Twente te positioneren als een van de belangrijkste motoren van de Nederlandse kenniseconomie.

De veranderopdracht voor Regio Twente was gebaseerd op het gedeelde gevoel van urgentie over het versterken van de regionale samenwerking. De gemeentesecretarissen constateerden twee belangrijke knelpunten. Ten eerste het gedeelde gevoel van bestuurlijke drukte. Het gaat dan om overlap in bijvoorbeeld de sociaaleconomische ontwikkeling van Twente, agenda's en dubbelingen in gremia die over hetzelfde iets te zeggen hebben. Kortom, een soort 'spaghetti', die een gebrek aan gevoelde transparantie veroorzaakt en die daardoor de daadkracht van de samenwerking belemmert. Met de uitvoering van dit transitieplan, zal het aantal bestuurlijke overleggen gereduceerd worden en zijn de lijnen tussen de gemeenten, het bestuur en uitvoering eenvoudiger en transparanter. Ten tweede constateerden de gemeentesecretarissen een gebrek aan slagkracht. De samenleving, de buitenwereld, eist van ons dat wij als overheden slagkracht organiseren, samen met ondernemers en onderwijs- en onderzoeksinstituten, maar ook, nu door de coronacrisis nog eens onderstreept, in een compacte en herkenbare Gemeenschappelijke regeling voor de GGD, VTT en OZJT. Met dit transitieplan wordt de samenwerking versterkt en worden deze knelpunten aangepakt. De uitvoering van dit transitieplan leidt tot meer focus en slagkracht in de sociaal economische samenwerking en in de samenwerking op gebied van gezondheid.

De algemene uitgangspunten van de veranderopdracht wat betreft de vormgeving van de regionale samenwerking zijn: focus op inhoudelijke thema's; klein, simpel en flexibel; duidelijk en transparant en meer eigenaarschap/leiderschap. Daarnaast zijn ook efficiency en effectiviteit meegenomen en het kostenaspect. Alle voorstellen in het transitieplan zijn getoetst aan deze uitgangspunten.

3. Inhoud van het transitieplan

In het transitieplan worden de verschillende te ontvlechten onderdelen van Regio Twente beschreven.

30 Samenwerking

In de veranderopdracht is opgenomen dat de samenwerking in Twente voor sociaal economische structuurversterking met aansturing vanuit de 30's (Overheid, Onderwijs en Ondernemers) prioriteit moet hebben. Daarom is op 11 december 2019 al een besluit op hoofdlijnen genomen over de inrichting van een 30 bestuursmodel. Met dit transitieplan wordt dit model verder vormgegeven, door een voorkeur uit te spreken voor een stichting als juridische vorm. Daarnaast wordt de uitvoeringsorganisatie verder vorm gegeven en de samenwerking tussen de 14 gemeenten.

GGD/OZJT/VTT

Ten tweede het vormen van een organisatie met focus op gezondheid, door het omvormen van de huidige Gemeenschappelijke regeling Regio Twente naar een Gemeenschappelijke regeling voor "gezondheid", met daarin de onderdelen GGD, OZJT en VTT. In deze organisatie zullen ook de vrijwillige samenwerkingen Samen14 en Kennispunt landen. Deze nieuwe organisatie wordt gevormd door het grootste deel van de huidige Regio Twente, zowel qua budget als qua medewerkers. Naast goede uitvoering van belangrijke wettelijke, bovenlokale taken biedt de bundeling onder één dak gestroomlijnde aansturing waardoor meer in samenhang kan worden geprioriteerd en beperkte middelen gericht ingezet kunnen worden. Richting de burger kunnen de huidige 'merknamen' GGD Twente, Organisatie voor Zorg en Jeugdhulp Twente (OZJT) en Veilig Thuis Twente (VTT) worden gehandhaafd.

Recreatieve voorzieningen

Ten derde Recreatieve voorzieningen. Recreatieve voorziening exploiteert en beheert in het belang van alle 14 Twentse gemeenten de gezamenlijke Twentse recreatieparken Hulsbeek, Rutbeek en Lageveld. Daarnaast ontwikkelt en onderhoudt de afdeling recreatieve routes en fietspaden in Twente. Hiervoor wordt een bestuurlijke werkgroep ingericht om nader te onderzoeken wat de meest geschikte rechtsvorm is, waarbij recht wordt gedaan aan de wens om met 14 gemeenten samen te blijven werken, in een organisatie die past bij de beperkte organisatie omvang van recreatieve voorzieningen en waarmee de uitvoering van de taken in de toekomst net zo goed of zelfs beter kan plaatsvinden.

Coalitions of the willing

Coalitions of the willing zijn vrijwillige samenwerkingen van 2 of meer gemeenten en eventuele andere organisaties. Omdat het om vrijwillige samenwerkingen gaat, is het niet de bevoegdheid van het AB om te beslissen over de wijze waarop de coalities worden georganiseerd. De bij de samenwerking betrokken gemeenten bepalen samen wat de beste plek is om de taken voort te zetten. Specifiek voor de coalitie Samen14 staat in het transitieplan dat deze het best past bij Gezondheid. De Agenda voor Twente past het best bij de 30 organisatie. Voor Kennispunt Twente ten slotte wordt voorgesteld om deze ook bij Gezondheid onder te brengen, vanwege het feit dat zij een groot deel van haar huidige werkzaamheden uitvoert voor deze organisatie.

4. Wat is de rol van de gemeenteraden in de vernieuwde samenwerking?

Het Algemeen Bestuur en de colleges hebben gevraagd om in het transitieplan aandacht te geven aan de positie en de rol van de gemeenteraden.

Met name in de 30 samenwerking verandert de rol van de overheid. De overheid zal samen met de andere O's zich inspannen om de sociaal economische structuur te versterken voor de inwoners van Twente. Daarmee zal de democratische legitimiteit uiteindelijk groter worden. Het gaat bij de 30 samenwerking om vrijwillige samenwerking. Deze is niet gebaseerd op wetgeving en er is geen sprake van overdracht van gemeentelijke taken aan de 30 samenwerking. De colleges zijn aan zet. De colleges blijven in positie doordat de Twentse gemeenten worden vertegenwoordigd in het 30 bestuur door afgevaardigden op collegeniveau. De 14 gemeenten hebben een gezamenlijk bestuurlijk overleg. De raden hebben een belangrijke rol bij planvorming en het beschikbaar stellen van budgetten. Deze rol

blijft belangrijk en de betrokkenheid van de raden wordt in de 30 samenwerking zeker niet minder. Maar de context verandert wel. In de nieuwe samenwerking bepaalt de overheid namelijk niet meer alleen, maar samen met ondernemers en onderwijs, het gevoerde beleid. Het is geen te behartigen belang meer van de gemeenschappelijke regeling en niet meer alleen een overheidsaangelegenheid. Alle vertegenwoordigers van onze inwoners hebben daarbij een belangrijke rol, ook de vertegenwoordigers van onderwijs en ondernemers.

Bij de Gemeenschappelijke regeling voor GGD, OZJT en VTT verandert weinig ten opzichte van de huidige situatie. Het college heeft vanzelfsprekend in alle vormen van collegesamenwerking de wettelijke actieve informatie- en verantwoordingsplicht op grond van de Gemeentewet. Verder heeft de raad de wettelijke rollen op grond van de Wgr. De Gemeenschappelijke regeling van Regio Twente kent nu enkele vrijwillig opgenomen bepalingen over de rol van de raden:

- Zienswijzeprocedure voorafgaand aan vaststellen vierjaarlijks werkprogramma (dat het karakter heeft van een beleidsprogramma) door het AB;
- Aan eind van elke zittingsperiode evaluatie van de Gemeenschappelijke regeling door het AB, gehoord de raad.

Het vorm geven van de rol van de raad bij Recreatieve voorzieningen is afhankelijk van de keuze voor de juridische vorm. Voor de coalitions of the willing verandert feitelijk niets, omdat ook hier de actieve informatie- en verantwoordingsplicht op grond van de Gemeentewet blijft gelden, ongeacht de plaats waar de samenwerking is georganiseerd.

5. Twenteraad

Ook de Twenteraad krijgt aandacht in het transitieplan. De Twenteraad bestaat sinds de aanpassing van de Gemeenschappelijke regeling Regio Twente, eind 2015. De positie van de Twenteraad is echter niet verankerd in de Gemeenschappelijke regeling van Regio Twente, omdat over de positie van de raden en de voorgestelde werkwijze van de Twenteraad op dat moment nog te veel verschillen van opvatting tussen de gemeenten bestonden. Daarom wordt er in dit transitieplan geen besluit over voorgesteld. Ondanks de niet-formele positie, is de Twenteraad de afgelopen jaren wel van de grond gekomen en zijn de afgelopen jaren een aantal succesvolle bijeenkomsten georganiseerd. Het ging daarbij overigens niet alleen over thema's die Regio Twente betreffen. Vanuit Regio Twente zijn de werkzaamheden voor de Twenteraad, presidium en griffiers gefaciliteerd. In de afgelopen jaren hebben de bijeenkomsten van de Twenteraad voor vele betrokkenen hun waarde bewezen. De continuering hiervan is daarom aan te bevelen. Het Dagelijks Bestuur heeft daarom gemeend dat het Algemeen Bestuur wel een standpunt in zou kunnen nemen over het belang van de Twenteraad in de regionale samenwerking en een suggestie doen voor het voortbestaan en de toekomstige positionering van de Twenteraad. Dit heeft het Dagelijks Bestuur al besproken met het Presidium van de Twenteraad op 10 juni 2020.

6. Wijziging WGR

Tegen de achtergrond van dit transitieplan, speelt een aanstaand wetsvoorstel voor wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen. Het doel van deze wijziging is het versterken van de democratische legitimiteit van gemeenschappelijke regelingen. Het is op moment van schrijven van het transitieplan echter te vroeg om hier op te anticiperen. Ná de inwerkingtreding hebben gemeenschappelijke regelingen nog een jaar de tijd om hun gemeenschappelijke regeling aan te passen. Veel aanpassingen zijn optioneel, dus de uitwerking daarvan zal een separaat traject vragen, waarbij eveneens de raden moeten worden betrokken.

7. Standpunt van het college

Op 20 december 2019 gaven wij in een raadsbrief aan dat deelname van ondernemers en onderwijs/onderzoek voor de Regiodeal zeer gewenst is. De herstructurering naar een nieuwe vorm van regionale samenwerking moest naar onze mening voortvarend uitgevoerd worden. Zoals bij de Regiodeal, gaan wij voor een effectieve regionale samenwerking. Onze doelstelling is dat taken, kosten en de rol van de andere O's transparanter wordt en de verantwoording aan de gemeenteraad hierdoor soepeler kan verlopen.

Op 2 juni jl. hebben wij u in een politiek beraad bijgepraat over de regionale ontwikkelingen. De 4 hoofdlijnen van de veranderopdracht (focus op sociaal economische structuurversterking/ aansturing van de 3 O's in de Twenteboard, de huidige GR met GGD/OZJT/VTT (Samen14), de Recreatieve

Voorzieningen en de Coalitions of the Willing) zijn daarbij gepresenteerd en de discussiepunten op dat moment zijn toegelicht.

Tijdens de vergadering van het Algemeen Bestuur op 1 juli 2020 wordt gevraagd een integraal besluit te nemen over het transitieplan hoofdlijnenbesluit "Versterking regionale samenwerking door focus en eenvoud". Ook wij willen nu een integraal besluit nemen over het voorliggende transitieplan. Twee onderwerpen zijn daarbij voor de gemeente Almelo cruciaal: de unanimitéit bij de besluitvorming sociaal economische structuurversterking en de basisinfrastructuur.

Voor wat betreft de stemverhoudingen is voor sociaal economische structuurversterking opgenomen dat unanimitéit vereist is voor het beschikbaar stellen van additioneel geld. De basisinfrastructuur is op dit moment niet uitgewerkt. En er is nog geen duidelijkheid over de 30 werkorganisatie. Naar onze mening zou de Twenteboard een richtinggevend kader mee moeten krijgen voor de uitwerking. De Twenteboard wordt het financieel kader van € 4,50 per inwoner meegegeven om binnen dit bedrag de werkorganisatie en de basisinfrastructuur te organiseren. Daarmee komt het team economie van de Regio, en de financiële bijdrage hieraan (omgerekend € 3,68 per inwoner), te vervallen. Het voorstel is dus € 0,82 per inwoner duurder dan de huidige situatie. De bijdrage van € 4,- aan de Regiodeal (dan wel investeringsprogramma) willen wij verlengen tot en met 2024 in plaats van 2022. Een dergelijke uitwerking zal dus leiden tot voorstellen om middelen vrij te maken in de begroting.

Verder geven wij voor de uitwerking mee dat in de op te stellen stichtingsstatuten Twenteboard de afgesproken vertegenwoordiging en zetelverdeling van het 30 bestuur moeten worden opgenomen, evenals de taken van de werkorganisatie. En in de bestuursovereenkomst voor de afstemming tussen de 14 gemeenten moet de unanimitéit van besluitvorming nauwkeurig omschreven worden en moeten de afspraken staan over de vertegenwoordiging vanuit de overheid naar het 30 bestuur.

Ook met betrekking tot één Gemeenschappelijke regeling voor GGD, OZJT en VTT willen wij de afspraken goed uitgewerkt hebben. Er moet sprake zijn van een strikte scheiding tussen wettelijke en vrijwillige taken. En VTT moet organisatorisch op orde zijn alvorens deel te nemen. Voor wat betreft de stemverhoudingen voor de GR GGD/OZJT en VTT lijkt het ons logischer één afspraak te maken, en het voorstel bij reguliere besluiten ook te laten gelden bij begrotings(wijzigingen) en jaarrekening.

Het onderbrengen van Samen 14 bij de nieuwe gezondheidsGR heeft niet onze voorkeur. Samen14 betreft vrijwillige samenwerking, waarbij individuele gemeenten zelf moeten kunnen bepalen op welke onderdelen zij meedoen. Dit moet geregeld worden in een additioneel productenboek. Afgenomen producten moeten afzonderlijk gecalculeerd en in rekening gebracht worden. Er dient sprake te zijn van een strikte scheiding tussen wettelijke en vrijwillige taken.

Ook het voorgestelde besluit met betrekking tot Bedrijfsvoering en Kennispunt Twente heeft niet onze voorkeur, maar wij zijn bereid compromissen te sluiten en in te stemmen met het voorgestelde compromis. Bij Recreatieve voorzieningen geldt dit ook voor het voorstel om een bestuurlijke werkgroep op te richten, maar wij kunnen ons niet vinden in het op voorhand bepalen wat er gebeurt als er geen eensluidend advies komt. Dat is niet acceptabel. Er zijn tal van varianten die beter zijn dan deze. Al eerder werd geopperd om tijdelijk voor een lichte GR te kiezen en vervolgens te werken aan een structurele oplossing.

Met nadruk willen wij nogmaals stellen dat wij op 1 juli a.s. tot een integraal besluit willen komen over de hoofdlijnen van de veranderopdracht, maar voorwaarde voor instemming van onze kant is een heldere afspraak over het richtinggevend kader voor de Twenteboard. Dit laten wij het AB vóór 1 juli weten met een brief vanuit het college.

8. Rol van de gemeenteraad in de implementatiefase van het transitieplan

In de implementatiefase van het transitieplan heeft de gemeenteraad een belangrijke rol. De formele besluitvorming over wijziging van de Gemeenschappelijke regeling Regio Twente is uiteindelijk aan de deelnemers, de veertien colleges, waarbij toestemming moet worden verleend door de gemeenteraad. Ook bij de oprichting van en de deelneming in stichtingen, maatschappen, vennootschappen, verenigingen etc, wordt de raad in de gelegenheid gesteld wensen en bedenkingen ter kennis van het college te brengen. Zodra de concrete voorstellen gereed zijn, wordt u als gemeenteraad voor deze rol in stelling gebracht.

